

R. Trnovčan:

Sv. Miklavž.

*In spet se bo zganil naš dobri svetnik
in težke darove bo nosil,
sladkosti, dobrote vseh lepih oblik,
kot kdo ga je v duši poprosil.*

*Tončkom, Francetom hudobce testene,
Janezom, Jurjem vojake lesene,
šolne Ivankam, bele in rjave,
a Ančkam in Minkam punčke jokave,
fantom kar koš piskajočih konjičev,
deklicam suhih hrušk, sladkih rožičev.
Orličem povrhu še čepice rdeče
in hlače junaške in srajce žareče.
Mihcem hudobnim pa dá naš svetnik
leskovih šib iz vitkih mladik.*

*Beseda pa stara tako govori:
Kdor prvi darove pojé, izgubi,
ta drugo jih leto nič več ne dobi!*

Miklavž in njegovi.

Oki je bil trgovčev, Dejči cestarjev. Štiri leta je živel Oki na tnalu svoj prečudni svet: gradil je hiše iz trsk in šib, kanale je odpiral za mlin; iz korita je zajel vode v črepinjo in zalil kanale. In vsak večer, ko je solnce padlo za reber, je z otročaji sanjal: Kam je padlo? Ali se je ubilo kot skleda? Pojdimo tja, ga bomo pobrali... Pa mama so rekli, da je na rebri črn volk... Druga štiri leta se je gnal po lozi za ptiči. In če je v gostem brinju odkril mladiče, je odnored domov: »Našel sem jih, mama, žolte kljunčke imajo.« In piščali je zvijal tisti čas in jedel maslen kruh... V šoli mu je bilo tesno, mračno, dušeče. Če je učiteljica le pripravila okno, da je skozi špranjo prišla pesem z vrta, pa je oživel; zdrav je bil, da bi preletel vse holme, prebrodil vse luže, zato je bil v klopi kot zločinec v okovih — — —

Dejči pa je bil bajtar. Oče je bil redko doma. Večno na cesti: ob dežju in mrazu in divjem vetru. Dejči je v leseni koči drgetal. Glad ga je izgrizel, da je bil droban in bolehen. Če je ptič na okno potrkal: »Kruha, drobtinic!« je Dejči zajokal: »Nimam, sirotek, dal bi ti...«

Dejči je bil za leto mlajši od Okija, pa bi dejal, da je Oki fant, Dejči dete. V drugi razred sta hodila. Oki v črnem, Dejči v belem; v hodnih bregušah. Od leve rame mu je visela torbica za čebulo in sol.

Dejči je bil pri učitelju prvi, Oki pri fantih: nosil je prgišča bonbonov in jih sejal v sredo sobe, da so se bili zanje. Tako je bil njihov knez. Dejči pa je bil cestarjev, bled in majhen in čebulo je grizel...

Nekoč je pozval učenik Okija k tabli.

»Računaj: trgovec proda pet kit luka za dvajset dinarjev; koliko velja ena kita?«

»Ena kita velja... velja... ena kita čebule velja...«

»No, velja, velja... Tvoj oče vsak dan trdo dela in šteje in šteje, ti pa — ali znaš šteti do deset?«

»Moj oče ne prodaja čebule...«

»Ti še soli ne boš...«

Učenik je mignil v prvo klop:

»Dejči, pridi pa ti in pouči tega moža! Da bo vedel, da si ti učen bajtar, on pa bogat tepec...«

Oki jo je odbrisal pobit v klop. Po obličju se mu je rdeče razlezlo in še uhlji so se skuhal. Sključil se je v dve gubi in gorel za hrbtom plečatega tovariša. Le na eno je čakal; na pesem zvonca. Tedaj se bo umil pred fanti: če se je ozrl na levo, je bral v očeh pomilovalno besedo: Prav ima učenik, samo bogat si, nič drugega, Dejči pa zna... Če se je okrenil na desno, je videl posmeh.

Aj, zvonec, dragi tovariš, zapel si.

Učenik je za nekaj minut zaprl vrata za seboj, za ta čas pa je stopil na oder drugi učenik — Oki. Nataknil je na oči očala, ki jih je izmaknil stari dekli Marjani, prav na konec nosa jih je obesil. Izpod čela je ošinil vse učence, prav kot učenik.

»No, Dejči,« je pozval, »mali Dejček, šolani bajtar, k tabli!«

Vsa šola je zabučala v mladosti. Oki je segel v žepe in zalučal pest bonbonov; pasel se je nad prerivanjem, suvanjem in vikom.

»Kadar hočem, pa jih vržem pod klopi. No, Dejči, ti ne maraš! A, šolani ljudje ne jedo... Alo, pridi!«

Podstavil si je stol in segel po palico, ki je bila na omari.

»No? Bom prosil? Prej si pa šel, da je le mignil šolmašter.«

Dejči se ni ganil. V tla je zrl.

»Alo, fantje, pripeljite ga sem! Svojega učenika žali; ker si neposlušen, jih boš dobil. Nastavi roko!«

Dejči ga proseče gleda. Pa Oki se še ni umil, zato ne vidi teh vlažnih oči.

»Roko!«

Tovariši so mu jo iztrgali iz žepa, raztegnili, nastavili: »Začnil!«

Oki je s palico usekal po dlani: »Da se ne boš nosil, da si več kot jaz. Ti si prvi pri starem, jaz pri teh-le, zdaj veš!«

Ni zajokal Dejči, ko se mu je zalila v dlani rdeča brazda. Kot dečko, ki mnogo trpi, večno trpi, že od tiste ure, ko se je prvič zavedel, je molčal.

Dejči je bil slaboten kot trava v vetru, a duša mu je bila silna za velikega moža — — —

K poslednji uri je zvonec pozval. Za eno uro je šlo molčanje po sobah. Potem pa je završalo in se izsulo čez prag za cel roj.

Pod široko lipo ob cerkvici so se zbrali.

»Halo,« je Oki znova poveljeval, »v vrsto! Kdor bo prvi pri luži, bo moj prijatelj in v žep mu bom nasul sladkorcev. Če bom jaz, bom še naprej kralj...«

»Za prijateljstvo,« je vzdihnil Dejči; »videl bo, da ga ne mrzim za šibo.«

In uvrstil se je.

»Ena, dve, hop!«

Kot puščica z loka je zletela vrsta.

»Voz, voz! H grivi poženite, stric!«

Prekasno, voliči se niso menili za vik otročajev, prav tako ne stric. Pokojno je pušil iz fajfe in švrkal z drobnjo šibo predse. Vrsta se je ob vozu razklala; le Oki in Dejči sta smuknila in dirjala naprej.

Tam ob grmu je v solncu blestela široka luža. Še nekaj zamahov je do tja. Tedaj zatuli Oki:

»Zbodel sem se v kamen!«

Po eni nogi se poganja. Korak pred njim sope Dejči. Kdo bo, kdo bo? Tedaj se Oki z močjo záleti v Dejčija. Šibko, tresoče se telesce je zletelo v sredo rjave luže...

»Ti si kralj pri tabli, jaz na cesti, zdaj veš — — —«

Še hip — in že se je drenjala ob luži gruča šolarjev.

»Ubožec,« so ga eni milovali.

»Prav mu je, kaj se skuša z Okijem!« so se prali zaostali dirkači.

Tedaj je prihitel od zadaj močni Štefan, v tretji razred je hodil. Bajtar je bil kot Dejči, gladen kot on, a velik je zrasel, ker je pri sosedovih služil za pastirja in se s koštruni in lozo in steljo in z vetri pretepal. Tega je imel Dejči za brata; mnogo-krat je zanj iztegnil težko pest v šoli.

Grabilo ga je, kadar je Oki dražil, da imajo doma toliko voz, krav, njiv: ... bajtarji pa nimajo niti koze.

Zadaj je bil, ko je videl sunek. Zdivjal je k luži; kot klešče je zabodel prste v Okijev vrat, ga zavil in kot škorenj zalučal.

»Pusti ga,« je prosil Dejči, »ne vračaj mul!«

Ujel ga je, da ni omahnil v isto blato, kjer je bil sam. Oki je široko odprl oči: strašno razodetje je prišlo vanj. Sam je vselej s šibo vračal. In ni doumel, da bi bil kdo na svetu, ki bi vračal ljubezen. V Dejčijeve oči je gledal, vlažne so bile: iz njih je lila vdanost, odpuščenje...

Če bi ga to uro z ilovico ometal, če bi ga bičal s psovko: tepec, bi se ne zganil. Za ljubezen Dejčijevo, ki jo je on opljuval, pa je tulil in bežal domov.

Besede, ki bi mu izmila bolečino v srcu, ni našel, da bi jo dal Dejčiju — — —

Večeri pri nas so na jesen čudoviti. Od Vanjiga vrha se bude žene, ki so davno, davno umrle; visoke so in v belem kot umita volna. V meglico so zagrnjene; če bi jih kdo videl v obličje, bi se zgrudil mrtev. Na večer zašume pod oknom, pod brajdo. Devetkrat mu blagor, kdor je slišal njih glas v beli noči: v kašči se mu zasipljejo predali z zrnjem in se vrhajo vse večne čase...

Odtod priušlja tudi bradati Miklavž vsako leto na jesen. Za njim šume v srebru angelci in nosijo darove za pridno deco. Od hiše do hiše hodijo — — —

Oki je spal in videl dolgo vrsto.

»Ali naj nastavim na okna, oče Miklavž?« vpraša prvi angelc na tnalu pred visoko hišo.

»Na prvo okno, tam spi Tine, deni pisano suknjico in čokolade in rožičev in orehov in jabolk... Na drugo vtakni šibo za Petra; nič ne moli, materi se laže, da ga jezik boli...«

Bela procesija je zavila v sredo vasi.

»Sem?«

»Palico! Pretepa živino na paši in kolne...«

»Tu, oče?«

»Šibo; mater draži, za ljudmi luča kamenje...«

»Oče Miklavž, na tem oknu pa je golenica od škornja. Kaj naj dam noter?«

»Lenuh je, klati se le, laže in krade sosedovim jajca. Šibo!«

»Na to okno?«

»A, tu je Oki! Dejčija je v lužo pahnil, grdo govori o učniku. Mlada drevesa in trte seka in ptiče davi...«

»Ampak, oče, saj ni več tak. Dejčiju nosi kose kruha v bajto. In knjige mu čita ob postelji in zvečer molita skupaj za zdravje Dejčijevo. Tudi v šoli poslušša. Učenik ga ima rad kot prej Dejčija — — —«

»Pa je to res, angelci? Zadnje čase nisem pazil nanj, preveč sem imel drugega posla.«

»Res, oče, res!«

Vsi angelci so se zgrnili krog Miklavža in prosili:

»Kajne, oče, da mu ne damo šibe? Jokal bi...«

»No, če se je res spreobrnil, pa mu dajte od vsega dobrega, kar imate...«

»Hvala ti, dobri oče!«

In natresli so mu bonbonov, pomaranč, zvezkov, knjig: pravljičice, povesti; vozičkov, konjičev, joj, vsega, vsega...

»Pa še imamo, oče, polne koše, komu naj še damo?«

»Pridni deci samo.«

»Pa kje so? Tukaj smo dejali le šibe...«

»Na konec vasi nesite. Tam so bajtarji, sami ubožci, pa dobri, dobri: Dejči, Štefan, Luka, Janez... Tja izstresite vse koše...«

In dolga bela procesija je šumela naprej, naprej. In ni obstala pri nobeni hiši več, dokler ni dospela do bajt — —

V jutro se je Oki predramil. Ob posteljici je čakal velik jerbas dobrin...

V nezakurjeni izbi je drgetal bolni Dejči. Od tistega dne, ko je iz mrzle luže zlezal, ni stopil več v dan: razgret od dirjanja je zletel v lužo. In potem še tista drgetajoča pot od luže do doma... Jetika ga je jedla. In ne bo dolgo, ko mu bo odtrgala zadnji kos pljuč. Mirno leži v cunje zaviti in brez konca strmi v vrata, kdaj se bodo odpahnili in bo vstopil Oki. Tedaj se bo odplazil mraz, bolna samota bo šla iz srca.

Oki je edini, ki je pri njem vsak dan in mu bere povesti: vesele in žalostne.

Vežne duri so zaškripale.

»Oki, Oki!«

Res. Oki je vstopil. Odložil je težak jerbas.

»Dejči, Miklavž nama je prinesel, vsakemu pol.«

In zajemal je: pisana jopica, voziček, konjiček, avtomobil, ura, potica, šarkelj, gnjat... Dejčiju so oči blestele in bele solzice so vrele. Na darove je zrl, pa znova dvignil oči v Okija. In ni verjel.

»Oki, Oki! Moje, praviš, bo to? Miklavž je prinesel zate in zame?«

»Za oba.«

»Pa kako ve zame?«

»Rad te ima.«

»Rad? Miklavž me ima rad — — — Oki, tako dober si!« Roko mu je ujel in jo božal.

»Dejči!« je zajokal Oki, »pa mi čisto odpustiš, ker sem te v lužo — — —?«

»Čisto, čisto. Samo rad sem te imel vedno.«

»O, Dejči, ozdravi, da bova vkup v šolo hodila. In ti boš naš kralj... jaz bom zadnji...«

Še dolgo sta v svetlih solzicah govorila dva bela golobčka, zunaj pa je jesen trgala listje in ga metala v jarke — — —

In. Kranjc:

Dr. Janez Evangelist Krek.

V Sodražici sta se 20. februarja 1865. l. poročila Valentin Krek in Marija Štupica. Še istega leta 27. novembra sta dobila malega kričača, kateremu sta nadela ime Janez Evangelist. Gotovo nista takrat slutila, da bo postal ta otrok največji sin slovenskega naroda. Gotovo nista mislila, da bo otrok, ki je milo jokal, enkrat s svojimi mogočnimi govori osvajal srca vseh svojih poslušavcev.

Ker je bil Ivanov oče učitelj, je večkrat menjaval svoje bivališče. Ko je bil Ivan star štiri leta, se je preselila Krekova družina v Komendo. Tukaj se jim ni godilo posebno dobro. Ivanov oče Valentin je zbolel in zato je prosil za premestitev. Toda iz Komende se je preselil tja, kamor menda ni mislil: 4. marca 1875. l. se je preselil v — nebesa. Zapustil je vdovo in pet otrok.

Iz Komende se je sedaj Krekova vdova preselila v Selca. Tukaj je imela majhno trgovino in njena hiša je zaslovela kot splošno pribežališče ubožcev. Vanjo so se zatekali berači cele Selske doline, vsak reven popotnik je tukaj prosil za prenočišče in če je tudi opolnoči potrkal na okno: »Mamka, odprite!« je bil uslišan. Vrata so se odprla in gost je vstopil. Gotovo je ta preprosta družina zelo vplivala na mladega Ivana. Dne 9. marca 1903. l. pa je zopet posegla nemila smrt v Krekovo družino: Kreku je umrla mati. Kakor se je prej z veseljem v »Mladem prijatelju« spominjal na Komendo, tako tužno je sedaj

zapel pesem: »Bršljana ni...« Materina smrt je bila za Kreka največji udarec, kar jih je kdaj doživel. Umaknil se je iz »Štoka« — tako se je reklo pri njihovi hiši — in šel na otok Krk k škofu Mahničju. Tudi na počitnice ni hodil potem več v »Štok«, ampak na Prtovč pod Ratitovcem. Pesem »Mladim dnevom« je posvetil Krek umrli materi.

Poglejmo sedaj, kje in kako se je živahni Ivan izobraževal. Ko je bil star šele pet let, je že začel hoditi v Komendi v šolo. Tam je sedaj tudi njegova spominska plošča. L. 1876. l. je stopil na I. drž. gimnazijo v Ljubljani, kjer je bil v vsej nižji šoli njegov razrednik Friderik Žakelj. Na Kreka sta posebno vplivala profesor slovenščine Marn in prof. nemščine Heinrich, ki pa pri njem ravno nasprotno dosegel, kakor pa je nameraval. V višji gimnaziji je obiskoval tudi francoščino in italijanščino kot prosta predmeta. Učil se je le toliko, da je zdeloval. Enkrat je imel celo v verouku samo zadostno. Prav značilno za njegovo bistrost je to, da je lahko dve deli naenkrat opravljal. Ko se je nekoč med poukom s tovarišem pogovarjal, je profesor urno zastavil vprašanje in poklical Kreka. Ta hitro vstane in brez premišljanja prav odgovori. Profesor je dejal: »Fant je dvakrat zvit: šepeta in poslušá obenem.« Domače naloge je delal zmeraj šele v šoli pred poukom. Zato so bile pod nalogo večkrat razne opombe o neredu ali slabi obliki, kar pa ni Kreka prav nič motilo in razburjalo. Omenim naj še, da je v nižji šoli stanoval v Alojzijeviščju, kjer so mu pa dali slovo, ker je imel zaradi kajenja v vedenju samo zadostno. V višji šoli je stanoval vsako leto drugod.

Po zrelostnem izpitu se je odločil, da bo postal »božji berač« (duhovnik). Takrat je napisal tudi povesti »Janezek« in »Stara mati«. V semenišču je študiral vedno najbolje. Tudi tukaj je bil neugnan šaljivec. Vedno je storil kaj takega, da so se vsi smejali. Njegovo geslo je bilo: »Kaj nam pa morejo, če smo vesel'!« Novo mašo je imenoval svoj poročni dan.

Po novi maši je želel, da bi šel kam za kaplana, toda njegov škof Missia ga je poslal na Dunaj v Avguštimej, da bi se še bolj izobrazil. Tukaj je naredil doktorat iz bogoslovja. Kako nadarjen in delaven je bil dr. Krek, nam priča tudi to, da je znal dobro govoriti osem jezikov: slovensko, hrvaško, češko, rusko, poljsko, nemško, italijansko in francosko.

S svojim duhovniškim poklicem je bil zelo zadovoljen. Prijatelju Gostinčarju je rekel: »Če bi moral še enkrat voliti poklic, bi postal še enkrat duhovnik.« Kadar je imel kaj časa ali pa je potreba tako nanesla, je tudi pesnikoval in pisateljval. V Alojzijeviščju je deloval pri »Domačih vajah« in »Vrtcu«. V bogoslovju je bil član »Cirilskega društva«, katerega je ustanovil dr. Franc Lampe. Društvo je imelo namen, vaditi člane v pisateljvanju. Mnogo je pisal tudi v »Angelčku«, »Glasniku Katoliške družbe«, »Drobtinicah« in »Slovincu«. V

Avguštimeju je pisal za »Dom in svet«, »Drobtinice« in »Slovenca«, kjer je veliko njegovih humorističnih listkov. Pel in pisal je pa tako rekoč le mimogrede.

Njegovo življensko geslo je bilo: »Za druge smo, ne zase!« Vsakemu človeku, ki je bil v potrebi, je kaj dal; če ne drugega pa vsaj dobro in tolažilno besedo. Bil je brezprimeren agitator za dobro stvar. Kjerkoli je govoril, je vse poslušavce pridobil. S komurkoli je bil enkrat skupaj, ta je bil že njegov. Ko se je nekoč peljal v Trst, so bili v tistem vozu, kjer se je peljal on, tudi trije fantalini, ki so hoteli žaliti duhovnika s tem, da so zapeli zbadljivo pesem. Sedaj je Krek vstal, sedel k njim in začel peti z njimi. Reveži so bili v taki zadregi, da niso vedeli, kam bi se dejali. Nazadnje so vsi skupaj umolknili. Seveda so pa tudi takoj poizvedeli, kje bo ta šaljivec govoril, da ga bodo šli poslušat.

Krek je živel samo za druge, zlasti pa za kmeta in delavca, ker sta bila prav ta dva tedaj najbolj pomoči potrebna. Krek je ustanovitelj krščanskega socializma v Sloveniji, ki uči, kako bodi v človeški družbi vse urejeno, da bo vsem dobro. Nekdo je rekel, da je škoda, da se je Krek rodil med tako majhnim narodom, ker je bil sposoben, da bi vodil velik narod; mi pa lahko dodamo, da je znal v majhnem narodu vzgojiti veliko kulturo. Največ je tudi pripomogel, da se je ustanovil Orel. Umril je dr. Krek v Št. Janžu 8. oktobra 1917. l., t. j. prav takrat, ko bi ga mi najbolj potrebovali, da bi sodeloval pri ustanovitvi Jugoslavije. Ko bi živel on do koroškega plebiscita, bi ga gotovo dobili mi in drugače bi tekla naša severna meja.

Bil je skratka mož, kakršnih ima vsako stoletje le malo ali nič. Ali bo dobil slovenski narod še kdaj njemu enakega?

R. Trnovčan:

Pri jaslicah.

Nocoj sem otrok.

*V Luč sem uprl sanjajoče oči
in štejem utrinke in tople besede,
vsa izba od moje vedrine gori.*

*Glej, z mislijo tiho bi v Betlehem stopil
kot steza pod hribčkom, vsa jasna v belini:
na stezi pastirji in radostna pesem,
nad mojo mladostjo veseli spomini.*

Nocoj sem otrok.

*Nekdo nasul mi zlata je v srce,
da ves sem bogat od prečudne dobrote:
z besedo utešil bi svetu gorje.*

Dolgi dnevi.

»Pojdimo se pogovarjat.« Tako smo vselej soglasno sklenili otroci, ko sta nas mrak in ledena jesenska burja pritirala od našega pohajkovanja v gorko sobo. Trije smo bili, pa vseh treh se je kljub naši veliki razigranosti polastila v onih pustih večerih po Vseh svetih silna želja, da si razodenemo svoje najskrivnejše želje. Takrat so nehala med nami vsa nasprotstva, zavlada pa je najlepša ljubezen in soglasje, ko smo nekako skrivnostno spregovorili: »Pojdimo se pogovarjat.« V sobi je vladal pozen mrak — skoro noč — le v oknih je igral sij beline sosedove hiše. Mi pa smo sedeli na peči in tako svečani so postali naši obrazi; nič več nismo bili prejšnji otroci. Molčali smo in zdaj pa zdaj prisluhnil, kako je zropotal na tla kup hlovov, ki sta jih pripeljala na dvorišče oče in starejši brat, ali smo sledili stopinjam matere, ki je v kuhinji pripravljala večerjo. In v tem molku in prisluškovanju je prihajala v naše duše čudna plahost, da so naše oči strmele, kakor da bi pričakovali velikega, neizogibnega dogodka. Spogledali smo se in tedaj je zašepetala mala Francka: »Ivan, ali bo kmalu nosil sv. Miklavž?« Jaz sem jo komaj slišal in občutil sam vso plahost in hrepenenje, ki sta se razodevala v teh besedah. »Saj še prvi ni bil.« je ugovarjal Andrejček. Mislil pa je na onega Miklavža z gosko — ko smo se pozneje navadili v šoli prvih črk, smo zvedeli, da se mu pravi sv. Martin. »Prav tako škofovsko kapo in palico ima kot oni drugi, ki ima jabolka.« smo večkrat preudarjali, želeč si popoldneva, ko bo prišel brat Jože s palico in ruto v roki domov in nam delil dobrote, ki jih je dobil gori pri Sv. Martinu pri teti. Ta popoldan se nam je zdel začetek blaženih dni, ki bodo prišli z Miklavžem in božičnimi dnevi.

Dnevi, ki so sledili, so se nam vlekli v neskončnost. Vsak večer smo hodili na peč »se pogovarjat«, brskali smo po pratiki, si ogledoval svetnike in šteli dneve. Posebno nas je zanimal oni medved, ki nosi drva. Mati so rekli, da je to sv. Gal. Mi pa smo peli: Sv. Gov prinesel drov. Tako smo čakali in hrepeneli. Ko pa je prišel december, so se nekega večera, prav ko smo goreče molili k sv. Miklavžu, vsuli izpod stropa orehi. Treščilo je na tla, na mizo in stole. Zazdelo se nam je, da se je odprlo nebo in nas uslišalo. Dva dni pred večerom smo pohiteli še k botru, mu želeli srečo k njegovemu godu in se priporočili, da smemo prinesiti nastavit na Miklavžev večer.

In doživeli smo Miklavžev večer in jutro ob Miklavževih darovih, kot jih doživite gotovo tudi vi, polni veselja in sreče.

Od Miklavža do božiča pa so se zopet vlekli in vlekli dolgi dnevi hrepenenja. Tam v daljavi smo zrlí zlatí božični večer in srebrni božični dan, da nas je slepil njih žar. Hranili smo

še del Miklavževih darov, da jih obesimo na božično drevesce; prenašali smo pastirce sem ter tja, jih ogledovali in se veselili v hrepenenju. V duhu smo iskali, kje pod snegom tiči najbolj zelen mah, kje v gozdu raste najlepše drevesce.

In ko je prišel čas, je Jože sam po našem dolgem nadlegovanju posekal drevesce. Ko pa je šel po mah, sem za njim po mehkem in globokem snegu, s košem v roki, drobil tudi jaz. Tudi novih pastircev so mati kupili v trgu.

Na sv. večer pa smo blaženi ob izpolnitvi naših hrepenenj hodili z očetom okrog hiše, kropili in molili k Detetu. Ponoči pa smo sanjali s smehljajem na ustih.

Tako je bil za nas en sam praznik od vseh svetnikov do božiča, namreč praznik hrepenenj in izpolnjenj.

Vprašam vas, Orličiči in Orličice ter Mladci in Mladenke: Ali so še tako srečni tudi vaši dnevi in večeri, ko odhaja jesen, oznanjujoč zimo in praznik?

V. Winkler:

Zgodba o Petru Klepcu.

Pripovedka iz naših dni.

IV.

Potem dolgo niso videli Petra, skoro eno leto.

Drugo pomlad se je udingal pri starem kmetu v planini in mu v enem dopoldnevu razoral in posejal velike njive. V dolino pa ni hotel priti. Le ob nedeljah, ko so gorjanski zvonovi vabili k drugi maši, se je včasih prikazal na vrhu gore in gledal v vas.

Čez leto in dan ga je pa nekaj prijelo, pograbil je palico in v soboto popoldne se je napotil v dolino. Bliže ko je prihajal domači vasi, počasneje je šel.

»Tu je bila včasih šola,« se je spomnil, ko je prišel do vasi in obstal pred veliko belo hišo. S težavo je črkoval nove besede na hiši in se razžalostil.

»Prekrstili so jo, ni več naša!«

Posluhnil je, iz šole se je oglasila pesem, sprva tiha in plašna, nato močnejša in močnejša.

»Ni naša pesem,« je tožil Klepec na cesti. Stopil je bliže pod okno in poslušal. Otroci so utihnili. Nekaj časa je vladal molk. Nato je zapel zyonec. Otroci so vstali in molili v tujem jeziku, da Peter pod oknom ni razumel.

»Pojdem in vse razbijem. Saj je vendar naša šola!«

Skozi vrata so se vsuli učenci, Peter se je umaknil na cesto in odšel skozi vas. Otroci so ga zagledali in pritekli za njim ter občudovali velikega moža. Peter se je razvedril in se nasmehnil. Obrnil se je k največjemu in vprašal:

»Čigav si?«

»Travarjev,« je boječe odgovoril deček.

»Kako ti je pa ime?«

»Giovanni,« je dejal vedro deček s tujo besedo.

»Giovanni,« je ponovil trpko Peter. »Doma ti pa pravijo Janez, kajne?«

Deček je prikimal.

»Kaj si se pa naučil danes?«

Travarjevemu je obraz zasijal v ponosu in je zdrdral dolgo deklamovanko v tujem jeziku. Peter je žalosten poslušal in se zamislil. Deček je utihnil in čakal na pohvalo.

»Glavo imaš dobro!« je presodil Peter. »Samo, kako boš to povedal očetu doma, očetu, ki ne razume, kakor se učite v šoli.«

Deček je široko odprl oči, tiho povsesil glavo in nato skoraj jokaje priznal:

»Teža se pa še nismo učili!« — — —

Takrat se je Peter glasno zasmeljal, hipoma utihnil in odšel po vasi. In še večkrat se je na cesti ustavil in se zasmeljal.

Otroci so strmeli za njim. Travarjev Janezek je molčal in premišljal Petrove besede. Mali Lovričev Tonče je pa stopil med tovariše in skrivnostno povedal:

»Jaz pa vem, kdo je to.«

»Kaj veš ti! Vsak dan si zaprt, ker nič ne veš!«

»Čprav. Tistih tujih stvari, ki jih ne razumem, se ne bom učil. Tudi ata so rekli, da ni treba.«

»Boš pa zaprt!«

»Bom pa!«

Emil, trgovčev sin, se je umaknil in odšel. Tonče je pa pravil o Klepcu, ki je pastir nekje v hribih in ki je neki sila močan — — —

Še tisti večer so pripovedovali kmetje eden drugemu:

»Ti, Klepec je prišel, kaj pa sedaj? — — —«

(Konec prihodnjšč.)

R. Trnovčan:

Sveti večer.

*Danes zvečer
so angelski zbori zapeli
Kristusu v prvi pozdrav.
V božični mir
glasovi so čisti vzdrhteli
in se izgubili v mraku daljav.*

*Kako pojo
nocoj domači zvonovi!
Kot da nekdo jasno pozvanja
z nevidno roko.
Tiho leže v snegu domovi,
sveti večer nad njimi se sklanja.*

*V mraku zveni
pesem skrivnostna v daljno polje,
ugaša v tihih daljavah
in govori:
»Mir ljudem, ki blage so volje
in slava Bogu na višavah!« — — —*

Bombaž.

Mnoge cvetice in drevesa postiljajo svojim semenčkom prav tako toplo in mehko posteljico, kakor skrbna mati ljubljenu otroku. Že naš osat in vrba imata to lepo navado, še na mnogo bolj popoln način pa bombaževce, bodisi kot grm, 1½—3 metre visok, bodisi kot drevo, kakršno je afriški bombaževce.

Njegovo seme je zaprto v precej trdnih lupinah, obdajajo ga pa še dolga volnena vlakna, dokler ne dozori. Kadar sije sonce prav toplo, se jame volna šopiriti in repenčiti, ker ji postaja vroče in: pok! se razpoči lupina, iz ječe pa privre na dan mehka kepica kot drobno jabolko. Če je služila volna zrncom v začetku kot peč in posteljica, jih je pa zdaj rešila ječe; nekaj ur se zdaj izteguje in rahlja in če potegne veter, se loči kosmič za kosmičem od žogice in gre na veselo potovanje po zraku. Lahka volna nese težko seme po svetu in ga razseva. Gotovo si si že vtrgal regratovo stebelce z dozorelim semenom; če si pihnil vanj: oj, kako brhko je poletelo dolgopecljato seme, s krasnimi kronicami (kodeljicami) na vrhu, v zrak na vse strani! Ena sama taka rastlina, osat, vrba ali bombaževce ima toliko semena, da bi v malo letih zmanjkalo na zemlji prostora, ako bi vskalilo in zraslo vse to seme. Če se porabi tudi velika večina za druge namene, preostane še vedno dovolj semena. Da, če bi ne pognalo niti eno semensko zrnce, bi to pri mnogih rastlinah prav nič ne pomenilo, ker poganjajo izrastki iz korenin. — — —

Pri nas nabirajo n. pr. ščinkavci in liščki semensko volno vrb in osatov, razni lepi ptiči v Ameriki pa mehka vlakna bombaževca in tapecirajo ž njimi svoja gnezda. Plašica ali remec, vrsta sinice, si stke iz semenskih vlaken trsta in suhopernika gnezdo, ki bi ga lahko primerjal copati iz klobučevine, ter ga obeša na zibajoče se trsje. Ptice-krojačice si sešijejo s pomočjo kljuna dva lista s togimi vlakni in izpolnijo votlino z rastlinsko volno. Na tej mehki pernici izvalijo potem jajčeca in odgoje mladiče. —

Največ rastlinske volne pa porabi človek zase. Ptice imajo svoje perje in medved svoj kožuh, mi pa si napravljamo obleko iz živalstva in rastlinstva. V tem oziru prekaša bombaževce vse druge rastline na svetu, ker oblači več ljudi, nego vse druge rastline skupaj!

Zato pa nudi človek bombaževcu tako zemljo, ki mu najbolj ugaja. Tako zemljo ima Severna in Južna Amerika, Afrika, Vzhodna Indija, da celo naša draga Jugoslavija ga pridela nekaj malega v radoviškem, ovčjepoljskem in kočanskem okraju. Zavoljo lažjega obiranja in pa da postanejo bolj rodovitni, izrežejo mladim grmičem srednje poganjke; zdaj požene

veliko število stranskih vejic, ki nastavijo mnogo cvetja. Vsako leto obirajo bombaževce po dvakrat; s stroji ločijo zrnje od vlaken, ki jih stisnejo v velike bale, po 150 do 300 kg težke ter razpošljejo na stoterih ladjah po vesoljnem svetu.

Zanimivo je, da je za časa macedonskega kralja Aleksandra Velikega uvažala Indija bombaževce tkanine v Evropo, pozneje pa jih je skozi stoletja dobivala iz Evrope, dokler ni prišel nesrečni svetovni pokolj, ki preti, da porine polagoma Evropo v gospodarskem oziru zopet za nekaj stoletij nazaj.

Tisoči predilnih strojev gonijo milijone brnečih vreten, ki zvijajo vlakna v prejo, na tisoče drugih, tkalskih strojev pa žene para, da predelavajo prejo v različne tkanine: katun, porhat, perkal, batist in še sto drugih vrst. Izdelane tkanine belijo in barvajo, pa tudi različno tiskajo, da jim dajo všečno lice; vezilje jih umetno okrasijo, krojači in šivilje pa jim dajo končno obliko za praktično uporabo.

Slovenci imamo predilnice v Tržiču, Litiji in Mariboru; več jih je na Hrvaškem in v Srbiji. Bombaževce tkalnico imamo v Kranju.

Železnice in parobrodi, ki so nam pripeljali sirovi bombaž, odvažajo prejo in tkanine zopet proč po vesoljnem svetu, od naroda do naroda, od dežele do dežele, tako da preprežajo njegove niti ves svet. Tako skromen grmiček, in vendar, kako neizmerno blagoslov nam je preskrbela v njem božja dobrotla in previdnost! (Po H. Wagnerju: Mali rastlinski prijatelji.)

R. Trnovčan:

Polnočnica.

*Orgle so v veliko pesem zabučale,
pred oltarjem svečenik zapel je slavo,
v dušah spet so sladke, bele sanje vstale,
vsakdo je zaplakal, nizko sklonil glavo.*

*V kotu mrk je človek, ves odet v temo,
trudno v daljo zre in vse, vse v njem molči,
mračna pota stezajo za njim roko,
polna senc, prepadov in brezupnih dni.*

*O, kako je sanja iz detinstva mila!
Potniku je bolj in bolj srce objela,
v nežni pesmi mu je duša vzvalovila,
do višin nebeških zopet se je vzpela.*

*Tajnostno zvonovi pojejo iz lin,
pesem gasne, preko polj trepetajoč,
potnik je raztrgal v sebi črn spomin,
poln mladosti stopa zdaj v božično noč.*

Božična balada.

Zvezde cveto kot vonjiv gaj na pomlad. Tam od vzhoda je ena podrsnila, kot bi se bila roža osula. In še ena se je utrnila in, še ena — — Zvezde dežujejo in skrivne luči se dramijo v osamelih lozah in beže čez božične poljane. Joj, saj je samo enkrat v letu tako. Joj, samo na božično noč.

Vital hiti čez polja. Iz mestne šole na božič.

»Joj, nocoj, nocoj — — —«

Pesem se mu budi v očeh, v srcu, v koraku.

»Mamica v kotu postavlja jaslice in misli na svojega Vitala ... Vrh zelenega holmca posiplje z belimi kristali in belih svečic prižge. In moli zame.«

Vse leto cvete v luči in svetosti nocoj.

»Aj, aj, v naši izbici pa najbolj blesti. Mamica moli pred hlevcem in čaka name ...«

Brž plane v vežo, potrka, vstopi: Na belem odru mu leži zlata mamica in šop belih sveč trepeta ob njej — — —

Brat Tone:

Orlič v aeroplanu.

To je bilo takrat, ko so ptiči dirkali za prvenstvo. Vsi: orel naprej, postovka za njim in vrana in kavka in šoja, golob in lastovka, srakoper in vrabec — no vsi in nazadnje stržek. Pa si jo izmislil drobna pamet stržkova: frk naprej in se obesi orlu pod rep. Pred ciljem sfrči spočit naprej — in dobi prvenstvo: kraljič! kraljič! so začivkali ptiči — in zato se stržku še danes tako pravi.

To storjo je pravil stari orel mladičem. (Še danes je jezen nanj!) Pa si jo izmislil orlič — kakor nekdanj kraljič: po svetu bi rad dirkal in kaj videl. Obesil bi se še jaz? Komu pa? — Največjemu ptiču aeroplanu. Prava reč, če mu zakobaljam trup za repom. Še čutil me ne bo kot orel stržka ni. In je sklenil in je storil. In ko se je vrnil s križem sveta, je pisal uredniku, kaj je vse videl. Zraven je dostavil, da bo dirkal vsak mesec krog sveta, češ, da je za čuda imenitno in da bo vsak mesec poročal, kaj se vse godi po zemlji.

(Preden ga začnemo poslušati, vas prosim: Vsak deni predse zemljevid in poišči, kod in nad katerim krajem je frčal.)

Amerika:

V Mehiki so začeli po puščavah gojiti grm gvajul, ki ima tak sok, da se spremeni v kavčuk. Za naše čase je to odkritje ogromnega pomena, saj porabimo kavčuka ali gumija vedno več.

V Skalno gorovje na zahodni strani Sev. Amerike so poslali Angleži ekspedicijo, ki nabira planinske cvetlice, ki jih bodo potem nasadili v Angliji. Ali mi Slovenci svojo prelepo planinsko floro dosti skrbno varujemo?

V zalivu Tehuantepek ob južnem koncu Sev. Amerike je med strašnim viharjem morje tako divjalo, da je poplavelo mesto Salina Krus.

L. 1795. se je med otoki Aleuti pri Aljaski dvignil iz morja otok Bogoslov, je spet večkrat izginil, zdaj se pa nanovo prikazal in začel silovito bljuvati ogenj, oblake in dim.

V jugozahodni Kanadi nakoplje okraj Alberta 7 milijonov ton premoga na leto, kar bo zadostovalo za vso Kanado.

Od severnega tečaja doli ta mesec hitro prodira led v Béfinski zaliv, zato zadnje trgovske ladje zapuščajo Grenlandijo in jadrajo proti Evropi.

Pokrajina Luizijana ob južni obali Sev. Amerike je izreden kraj, da na njem pridelujejo lahko sladkorni trst in sladkorno peso obenem. To bo še bombonov!

Vzhodno od Velikih jezer v Kanadi je pred letom dni bila vas iz samih barak, danes pa je cvetoče mesto s 5000 prebivavci, ker so tam odkrili bogate bakrene rudnike.

Es kimi so pospravili svoje šotore ter si zidajo za zimo ledene in snežene hiše, ki bodo pa v njih stanovali noč in dan (ne tako kakor pri nas, ki si jih stavimo le za igračo).

Po dolinah Skalnega gorovja na zapadu Sev. Amerike se vrši ta mesec ne ljudsko štetje, ampak štetje tako zvanih sivih medvedov. Amerikanci jim pravijo »grizli«, t. j. sivi, pri nas so pa vsi taki, da bi grizli!

V Frejzer Veli v Kanadi so odkrili ogromno sliko, ki je vklešana v skalo in dolga 76 m.

Na Grenlandiji, ki je že skoraj vsa začarana v led, lovci posebno pridno in uspešno lovijo mreže morske pse.

Neka ladja je 926 km severno od Falklandskega otočja na vzhodni strani Južne Amerike naletela na ledene gore, kar je za ta čas vendarle še veliko prezgodaj.

Mesec oktober ukroti celo največjo reko sveta Amakonko; voda ji namreč vsled vročine tako zelo upade, da morejo po njej voziti le čolni.

V Braziliji so zdaj v največjem garanju, ker obirajo kavo, ki je tukaj pridelajo več nego kjerkoli drugod na svetu. Tudi nam bo prišel ta kofek prav!

Istotam nameravajo zvezati reko Tokantins pri San Francisko s prekopom ali kanalom, ki bo dolg 3720 milj ali 6000 km, torej najdaljši na svetu.

V državi Čile v Južni Ameriki gre blizu mesta Valparaiso preko gorovja And prelaz Uspalata, ki leži skoraj 4000 m visoko (kakor vrh Mont Blanka), pa vendar ga je te dni prvič prevozil kolesar. To je rekord, to!

Po Evropi:

Angleški raziskovavci so na Edžu, enem izmed otokov Špicbergov ali Svalbardov, zasledili veliko čredo severnih jelenov; doslej pa so mislili, da je ves otok vedno pod ledom in brez živih bitij.

V Južni Rusiji je bil tako hud potres, da je segal od Kavkaza do Odese in da n. pr. v mestu Sevastopol niti ena hiša ni ostala nepoškodovana.

V Črnem morju se je ob istem potresu dno pogreznilo za 200 m, ognjeniki pa so iz morja bruhali ogenj, smolo in dim.

V gorovju Tatri ob Karpatih so medvedje poklali več ljudi, zato so napravili nanje velik lov.

Na Poljskem pa so volkovi postali zopet prava nadloga. Blizu Vilne n. pr. je tolpa volkov napadla celo obmejno stražo. Ali je naletela!

Na jugovzhodni obali Francije, kjer je prelepa in sloveča Riviera, je zopet požar uničil velike gozdove.

Pri mestu Trierju so pri poglobljanju reke Mozele našli 150 starih rimskih novcev.

Na Angleškem so v nekem pristanišču samo na en dan pripeljali takle bogat lov: 350 čolnov slaničnikov in našli so jih 10 milijonov. Kdor jih ljubi, veseli se!

Največja ladja sveta. Letos 10. novembra bo iz Dženove v Italiji odpeljala proti Buenos Aires v Južni Ameriki ladja »Augustus«, ki ima 28.000 konjskih sil in prevozi 21 vozlov ali 39 km na uro, torej toliko kakor je iz Ljubljane v Kropo ali pa v Stično. (Vozel ali morska milja meri 1852 m.)

Neki Danec se je s kolesom vozil okoli sveta in prevozil 34.000 kilometrov. To je tudi rekord!

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Knjige in časopisi in drobiž.

Misijonski koledar 1928. Izdalo Misijonišče v Grobljah, p. Domžale. Cena 8 Din. Izšel je že 9. letnik tega zanimivega koledarja, ki z besedo in sliko poroča, kako Kristusova cerkev vrši zapoved: Pojdite in učite vse narode! Ta letnik pa je posvečen predvsem Indiji, ki ima za nas še vedno toliko novega. Ne manjka zgodbic in celo ugank ne. Lep okras koledarju je dodatek 16 strani slik v bakrotisku.

Železnički almanah za 1928/29. Zbrala se je v Belgradu posebna družba strokovnjakov, ki bodo spisali 800 strani debelo knjigo. Podobna bo velikemu voznemu redu in nas bo poučila, kako in kam potujmo peš, z železnico, parnikom, avtom, aeroplanom. Almanah bo izšel začetkom l. 1928. in bo stal 120 Din. Naroča se pod naslovom Ž. a. Beograd.

Mladci in njihov kroj! Ali že veste, Mladci, kakšen bo vaš novi kroj? Orlovski odbornik ga opisuje v oktobrski številki: Črni čevlji, članske hlače, širok črn pas, bela srajca z odprtim vratnikom, bela, rdeča oziroma modra kravata in članska čepica! Čepica je višja kot članska; pero se bo nosilo spredaj. Srajca je iz domačega platna. Po kravati se bo Mladec spoznal, koliko izpitov je že naredil. Mladec s prestanim prvim izpitom ima pravico, da si kroj nabavi.

Snov za tekme Mladcev in Orličev. Snov za telovadne tekme je priložena današnjemu Orliču; snov za prosvetne tekme pa bo priložena eni naslednjih števil. Tudi bo jasno povedano, kaj velja za Mladce, kaj za Orliče.

Zastavljavcem ugank. Zlasti med Mladci pa morda tudi med Mladenkami se dobijo člani, ki znajo sami sestavljati lažje in težje uganke. »Orlič« bo s kljunčkom in krempeljci zagrabil zanje, če jih pošljete in oči se mu bodo svetile od veselja.

Vodja naraščaja pri Orlovski Podzvezi, torej vodja vseh Mladcev in Orličev v Sloveniji je letos član predsedstva O. P. brat Jože Lekan.

Mladčevski znak. Obenem s krojem je zdaj odobren mladčevski znak. Prav lep je in lepo upodablja pravo razmerje Mladca do Orla: Slika predstavlja orla mladiča, ki hrepeneče dviguje svoje oči k staremu orlu in željno odpira kljun, da bi dobil hrane. Pa tudi dolžnosti Orlov do Mladcev so lepo izražene: Stari orel drži mladiča v objemu svojih mogočnih peroti, vedno pripravljen, da ga brani pred nevarnostjo. — Mladci, ki so napravili prvi izpit, dobijo pravico, da nosijo znak. Naroča se pri Društveni nabavni zadrugi (Ljubljana, Ljudski dom) in stane 5 Din.

Dr. Janez Evangelist Krek. Naš članek o dr. Kreku v tej številki smo priobčili, da vsaj nekoliko pokažemo hvaležnost svojemu velikemu narodnemu dobrotniku, ki bi morda brez njega tudi našega orlovstva ne bilo. Res je že 7. letnik prinesel črtico o dr. Kreku; ker je l. 1927. desetletnica dr. Krekove smrti, naj pa vsaj zadnja številka v tem letu prinese tudi kratek življenjepis; bolje pozno kot nikoli.

Jugoslovenski savez trezvenosti, Zagreb, Mirogojska 4, prav pridno deluje za treznost Jugoslovanov, kakor tudi društvo Sveta vojska, ki pa ima sedež v Ljubljani, Poljanski nasip. Da Slovenci včasih preveč pijemo opojne pijače, to je bridka resnica. V vsej Jugoslaviji umre na leto 240.000 ljudi in eno osmino od teh jih pobereta jetika; pa jih podavi alkohol še več!

Reševavcem ugank. Najprej Tebi, ljuba Francka P. iz Loma pri T.! Za prijazne pozdrave prav lepa Ti hvala! Rešitev pa je zanič. Demant v nov. številki Orliča »rešuješ« takole: 2. morska prikazen — kit, 5. mesec — polna luna, 7. oblika države — trikotnik itd. Saj nisi huda, če to povem, kajne da ne? Toda za reševanje pazi na sledeče: 1. Porabiti moraš samo tiste črke, ki jih ima uganka; 2. vse črke, ki jih ima uganka; 3. vsaka beseda sme imeti le toliko črk, kakor uganka okenc za dotično besedo; 4. uči se reševati tako, da poskušaš, če bo beseda, ki se ti zdi prava, tudi uporabna; 5. ko besede iščeš, vedno vse črke, ki si jih za to besedo porabila, v uganki prečrtaj, da vidiš, katere črke ti še ostanejo; 6. poskušaj svojo spretnost tudi na ugankah, ki so v prejšnjih številkah Orliča! — Ta navodila pa veljajo tudi drugim Franckam in Franceljnom in vsem, ki jih uganke veselijo.

Vrtec in Angelček, prvega že 58. in drugega 36. letnik, se letos prav dobro postavita. Vsakemu Orliču in Orlički ter Mladcu in Mladenki, ki more privarčevati naročnino 14 Din in 8 Din, bi priporočali, da si poleg Orliča saj enega teh listov naroči. Gotovo se ne bo kesal.

Pisatelj in pesnikom. Orlič je mlad tiček, zato pa tudi ljubi toplo in mehko gnezdo. Ali pa veste, da daje papir veliko toplote? Zdaj pa papirja, seveda lepo popisanega s pesmimi in spisi in dopisi, tako malo pošljete, da ga ni niti za koš pokriti in Orliča tiščijo koševе vitre, da prav zelo čmerno gleda in si nejevoljno puli perje ter brska in piha, da se vam je po pravici bati, kaj bo! Pošljite veliko in dobrih spisov in pesmic, da bo vašemu tičku vsaj na zimo gorko!

Dopisi in odpisi.

Kaj vem odkod:

Ljubi brat urednik!

Najprej Vas lepo pozdravim. Jaz sem Mladec. Čudno se mi zdi, zakaj je pri zadnjih številkah »Orliča« vselej nov urednik. Komaj sem si enega zapomnil, Ante so mu rekli, morda je Hrvat ali pa je bil Hrvat, na, pa pride Lojze in še tega nisem na pamet vedel, kako se piše, že se meninič-tebinič v tistem predalčku na koncu »Orliča« pokaže Tone, pa pravi, da je on urednik. Ali se tam v Ljubljani pripravate in tepete zato, kdo bo urednik, ali pa ima Ante še druga imena. Jaz se še spominjam urednika Nardžiča, pa je bil zmeraj Nardžič, ne pa danes Miha jutri pa Jaka. Tudi drugi Mladci bi to uganko radi rešili, pa so me priganjali, naj Vam pišem. Saj če ste Vi res že drugi urednik za Antetom, Vam nič ne rečem, ker ste zdaj Vi na vrhu, ampak za ona dva se mi čudno zdi, da se dasta tako naklestiti, potem pa sta kar tako lepo tiho. Pa le glejte, da še Vas ne bo kdo prav grdo premikastil pa s tistega stolčka pahnil, ki se mu reče uredništvo ali pa od tistega koša zapodil, kamor vem, da bo tudi tole pisemce romalo. Pa brez zamere! Premagavca v hudih pretepih lepo pozdravlja Mladec.

Ljubi Mladec!

Praviš, da si Mladec, pa si vendar hud in muhast kakor kakšen velik. Saj bi te rad malo za tiste tam pri ušesih, ki jim pravijo »ta sladki«, ampak ne vem, kam naj posežem: na Gorenjsko, na Dolenjsko, na Notranjsko, na Štajersko — preko meje se pa ne upam, da me ne bi kdo po prstih krcnil — pa si toliko navihan, da nisi povedal, odkod si in čigav. Lepo to prav za prav ni, ker anonimna pisma, t. j. pisma brez pravega podpisa pisarijo samo taki, ki se boje, da bi imeli škodo, če se izve njihovo ime ali pa taki, ki obrekujejo. In res bi tako pismo po pravici romalo v uredniški koš, odkoder pride na smetiščice ali pa v peč. Povedal in vprašal pa si stvari, ki so važne za vse Orliča in Mladce, zato tudi Tvoj »firbec« sme slišati potrebno pojasnilo.

Urednik Ante se je, sami ste opazili, čisto po francosko poslovil od vas; to se naredi tako, da kar greš, pa še z Bogom ne rečeš. To pa naredi le tak, ki se misli kmalu vrniti. In zato se tega vsi veselimo, da ostane še nadalje naš prijatelj in sodruđnik. Urejevati pa pravi, da zaenkrat ne more, ker hoče še in še študirati, dokler ga ne bodo začeli učeni gospodje in za njimi vsi drugi zmerjati s priimkom »gospod doktor«. Mi pa mu vsi zakličimo: Brat Ante, Bog ti daj sreče pri učenju in pri težkih izpitih, nas pa ne pozabi in nam vsaj večkrat piši!

V 1. številki sedanjega letnika ste tam na zadnji strani lahko brali, da jo je uredil brat Lojze Golobič. Kako da ljubi Orliča in Orličke in Mladce in Mladenke, je doslej že dostikrat pokazal, ko je v »Orliča« in druge liste napisal toliko lepega in tako iz srca, da nam je prav zares žal, da zaenkrat ne more biti naš urednik, pa seveda samo zaenkrat! Preveč in preteško mora študirati, da bi mogel najti še časa za urejevanje, zato mu seveda odpovedi ne zamerimo, pač pa ga prosimo, da je še nadalje naš reden sodruđnik, kakor nam je tudi obljubil.

No, ti radovedni Mladec, ali zdaj veš, kako sem jaz, brat Tone, prišel do uredništva? Vidiš torej, da sem jaz res tretji in pravi Tone in ne samo tretji isti pa z drugim imenom. Noben ni bil tepen in tudi jaz nisem dveh urednikov nabil. Kako sladko je sedeti na uredniškem stolčku, o tem pa tiho bodiva! Vsak naj sam poskusi, pa bo vedel. Zdaj se mi je jeza že toliko ohladila, da si me v pismu tako trdo prijemal, da Ti Tvojih »ta sladkih« ne bi preveč nemilo mikastil, a kazen mora biti, zato Ti za kazen nalagam: Mladec od nekod, postani Mladec od povsod in piši mi večkrat!

Tvoj na stolčku ob košu sedeči

urednik Tone.

Dob pri Domžalah: Brez žrtev ne gre. Pri našem odseku smo tudi ustanovili naraščaj. Takoj v začetku je pripovedoval vaditelj o listu »Orliču« in navduševal mlade telovadce nanj. Govoril jim je o premagovanju, brez katerega nobena organizacija ne uspeva. Da bo pa plačevanja »Orliča« lažje, zato jim je svetoval, naj prineso mesečno po en dinar. Tega si bo vsak izmed njih lahko prihranil ali pa pri stariših izprosil. S svojim govorom jih je tako navdušil za njihovo glasilo, da so ga vsi sklenili naročiti ter obljubili, da ta sklep tudi drže. — Pri prihodnji telovadni uri so prinašali svoje prihranke in jih izročili svojemu vaditelju. Samo eden ni prinesel dinarčka, vsi drugi so ostali svojemu sklepu zvesti. Vaditelj jih je pohvalil in obenem tudi posamezne vprašal, kje so dobili denar. Izvedel je prav zanimive stvari:

Tonček je nabiral v počitnicah borovnice. Denarja ni zapravil, ampak ga shranil in sedaj ga bo porabil za naročnino »Orliča«. Lojzek je pa nabiral gobe v jeseni, za te je dobil precej dinarčkov. Shranil jih je in sedaj bodo prišli prav. Pri naši naraščajski četi sta vpisana tudi oba ministranta Francek in Jožek. Oba zaslužita mesečno po 20 dinarjev. Z veseljem sta prinesla svoj dinar in obenem pripovedovala, da si kupita za druge novce gorko jopico. Rekla sta, da dasta še en dinar, če treba, samo kmalu naj pride »Orlič«, v katerem bodo letošnje proste vaje. Pretečeno nedeljo so pa vendarle dobili težko pričakovano prvo številko »Orliča«. Komaj so pričakali, da jim ga je vaditelj razdelil. Takoj so ga pregledali in nekatere pesmice in sestavke tudi skupaj prečitali. Najbolj so pa iskali prostih vaj, a teh ni bilo v tej številki! Komaj so se dali potolažiti, da jih morda prinese prihodnja številka. Zunaj telovadnice je pa vaditelj srečal onega dečka, ki ni prinesel dinarja in tudi ni prišel k telovadbi. Vprašal ga je, zakaj ga ni bilo. Odgovoril je, da ni imel dinarja. Ko mu je vaditelj obljubil, da bo vseeno dobil »Orliča«, naj le pride, so se mu zaiskrile zasolzene oči. — Rulik.

Dob pri Domžalah. Prav zelo me veseli, da ste pokazali, kako se vendarle da dobiti denar za potrebne stvari! Koliko je Orličev in Mladcev, ki bi si lahko pomagali kakor vi, pa so manj spretni in iznajdljivi! Tudi varčevati znate in to je potrebno, če hočete kdaj postati modri gospodarji, ki boste nekaj imeli in veljali pa tudi veliko dobrih stvari podpirali. Ali poznate pregovor: Zrno do zrna pogača, kamen na kamen palača? Lahko pa še dalje rečete: Paro na paro dinar, pa boš nekoč gospodar. — Letošnjih vaj si želite: evo vam jih, tej številki so priložene! Mislim, da zato niso prej izšle, ker so tako imenitne, imenitna stvar pa ni tako hitro gotova kakor hitro ti hruško pojés.

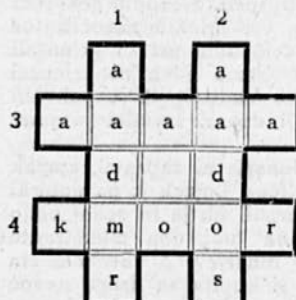
Dopisnikom in dopisnicam. Upam vsaj, da ste za začetek šole kupili kako novo pero in polo papirja. Tudi je zelo verjetno, da se v vsakem odseku tekom počitnic kaj novega zgodi, zlasti pa še potem, ko se začne zopet novo delo pri telovadbi in sestankih. Ali ne bi hoteli teh novic še drugim sporočiti? Orlič je uren ptič in bo vaš poštar, da bo eno in isto novico po tisoč in tisočkrat povedal po vsej lepi Sloveniji in izven nje! Kakor si volite pri teku za svoje vaditelje tiste tovariše, ki znajo najurneje premetavati svoje noge, si pa za svoje dopisnike izberite tiste, ki znajo najurneje in najspretnije sukati pero! Vsi pa vedite, da je Orlič silno radoveden, kako se vam godi, pa je tudi silno postrežljiv, da bo vaše novice še drugim sporočil. Le dopisujte, dopisujte iz vsakega odseka! — Svoje dopise pošiljajte na naslov: Tone Anžič, Razlagova 1, Ljubljana.

Za priložo »Tekmovalne vaje in red« naredi vsakdo trden ovitek in vanj prišij priložo, kakor vidite pri šolskih zvezkih!

Orličeve uganke.

1. Krížanica,

(France, Središče.)

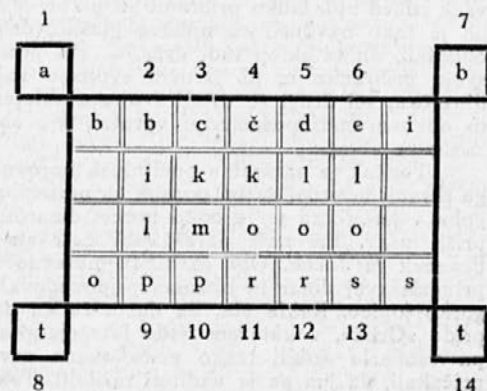
Besede pomenijo: 1. ptico, 2. del pohištva, 3. igro, 4. več glasov.

Reševalci! Preberite v »Drobižu« navodila za reševanje uganke!

Rešitve pošljite takoj!

2. Krížanica,

(France, Središče.)

Besede pomenijo: 1—11 vodstvo društva, 2—12 prometno sredstvo, 3—13 poljsko rastlino, 4—14 lovec, 4—8 pokrivalo, 5—9 del pohištva, 6—10 del drevesa, 7—11 kuhinjsko orodje.

3. Besedna uganaka,

(France, Središče.)

Visla, vrata, ovčar, Kropa, ropar, Elija, skica, slika, stopa, krogi, čipka, mesar, pošta, pešec, kralj, epika, Atila, trava, sraka, mleko, volja, tesar, polič, pelin, orjak. — Vzemi iz vsake teh besed eno črko po gotovem redu in dobiš znan pregovor!

Rešitev »Orličevih« uganke v novemberski številki:

Demant: 1. z, 2. val, 3. legar, 4. kopriva, 5. september, 6. — —, 7. republika, 8. nedelja, 9. palec, 10. aga, 11. r. Tri glavna mesta: Zagreb, Belgrad, Ljubljana.

Križanica: Počez in navpično iste besede: 1. klobuk, 2. kosilo, 3. zbirka, 4. vulkan.

Prav je rešil le Jakob Trobec, Šent Vid n. Lj.

**Sveti Miklavž naj prinese vam sladkih dobrot,
Dete božično pa v hlevček pokaži vam pot!**

VSEBINA: Sv. Miklavž. — Miklavž in njegovi. — Dr. Janez Evangelist Krek. — Pri jaslicah. — Dolgi dnevi. — Zgodba o Petru Klepcu. — Sveti večer. — Bombaž. — Polnočnica. — Božična balada. — Orel v aeroplanu. — Knjige in revije in drobiž. — Dopisi in odpisi. — Orličeve uganke.

»Orlič«, glasilo orlovskega naraščaja in mladcev, izhaja vsak mesec. — Izdaja ga Društvena nabavna zadruga v Ljubljani, Ljudski dom. — Uprava: Ljudski dom, Ljubljana. Naročnina za odseke, ki naroče vsaj 20 izvodov pod skupnim zavitkom, 8 Din letno, za vse druge 12 Din. — Urednik: Tone Anžič, Razlagova 1, Ljubljana. — Za Jugoslov. tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.